

**Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu
Wydział Kompozycji, Dyrygentury, Teorii Muzyki i Rytmiki
Katedra Teorii Muzyki**

Iwona Fokt

**Feliks Nowowiejski
– życie i twórczość
w świetle materiałów źródłowych**

**Praca doktorska
napisana pod kierunkiem
prof. dr hab. Hanny Kostrzewskiej**

Poznań 2016

Streszczenie

Niniejsza dysertacja doktorska poświęcona jest życiu i dziełu Feliksa Nowowiejskiego. Jej celem jest weryfikacja wiedzy, o jego okrytej mitami postaci i przybliżenie jego twórczości polskiej kulturze muzycznej.

Feliks Nowowiejski był twórcą wszechstronnym – działał jako kompozytor, organista-wirtuoz, dyrygent chóralny i symfoniczny, pedagog. Jego imponujący dorobek kompozytorski obejmuje szeroki wachlarz gatunków i form muzyki instrumentalnej, wokalne i wokально-instrumentalne. Twórczość ilościowo tak obfita i zróżnicowana doczekała się już za życia Nowowiejskiego szerokiego uznania publiczności, jak i części krytyki. Po wojnie niestety uległa zapomnieniu.

Przyjęta przeze mnie hipoteza badawcza zakłada, iż pełne wykorzystanie materiałów źródłowych, udokumentowanie dzięki nim wszelkich opisanych w pracy faktów oraz wyartykułowanych stwierdzeń, przyczyni się do powstania – rzetelnej, pozbawionej fałszywych informacji i mitów – biografii kompozytora. Analiza dokumentów źródłowych pozwoli też na zweryfikowanie dotychczasowego stanu wiedzy na temat życia i twórczości Feliksa Nowowiejskiego.

Niniejsza monografia, podzielona na dwie części, zawiera w sobie dwie różne formy tekstualne. Część pierwsza to biografia Feliksa Nowowiejskiego, w której narracja, prowadzona zgodnie z porządkiem chronologicznym, ukazuje najważniejsze wydarzenia z życia bohatera. Drobne odstępstwa od tej zasady, dotyczą prezentacji środowisk, w których żył i działał kompozytor. Materiał został podzielony na szereg rozdziałów odnoszących się do poszczególnych etapów życia. Pierwszy rozdział omawia dzieciństwo i środowisko rodzinne przyszłego kompozytora, jego lata młodości, etapy nauki aż do pierwszych sukcesów kompozytorskich; okres, w którym kształtowała się jego osobowość i charakter. Drugi rozdział ukazuje koleje losu Feliksa Nowowiejskiego od objęcia posady dyrektora Towarzystwa

Muzycznego w Krakowie (1909-1914), poprzez lata emigracji spędzone w Berlinie, aż do zakończenia I wojny światowej. Czas spędzony za granicą zaowocował podjęciem decyzji o powrocie do kraju, o czym traktuje rozdział III, który obejmuje: wydarzenia związane z plebiscytem na Warmii i Mazurach oraz udział Nowowiejskiego w walce o granice nowopowstałego państwa polskiego. W dalszej części skupiam się na wieloaspektowej działalności Nowowiejskiego w okresie po osiedleniu się w Poznaniu. W stolicy Wielkopolski kompozytor znalazł atmosferę sprzyjającą rozwojowi swoich różnorodnych talentów muzycznych, a w życiu osobistym kompozytora był to okres stabilizacji i trwałego zakorzenienia w Polsce. Zważywszy na szerokie pole jego aktywności publicznej, uwzględniłam tu przede wszystkim te fakty, które wywarły decydujący wpływ na życie kompozytora, bądź mogły przesądzić o motywach podejmowanych decyzji. Osobne miejsce poświęciłam omówieniu współpracy Nowowiejskiego z artystami z innych regionów Polski. Rozdział kończy opis okresu okupacji niemieckiej, choroby kompozytora i jego śmierci na początku 1946 roku.

Rozdziały części I skonstruowane są w oparciu o układ chronologiczny, natomiast w części II dysertacji – zatytułowanej Teka kompozytorska Feliksa Nowowiejskiego – źródła – dominuje układ problemowy; tu w centrum rozważań znajduje się dzieło Nowowiejskiego. Do szczegółowych zasad uporządkowania zawartości tej części dysertacji odnosi się Wprowadzenie, poprzedzające prezentację materiału nutowego.

W części II pracy podstawowym materiałem badawczym jest twórczość Feliksa Nowowiejskiego.

Całość rozważań zostaje podsumowana w Zakończeniu, w którym podaję wyniki przeprowadzonych kwerend oraz listę wybranych faktów i twierdzeń, które zweryfikowałam bądź uzupełniłam. Pracę – po prezentacji Bibliografii – uzupełnia Aneks zawierający Kalendarium życia i twórczości Feliksa Nowowiejskiego.

Abstrakt

This thesis focuses on the life and oeuvre of Feliks Nowowiejski. It aims to verify the myths shrouding his person and popularise his work in the Polish music world.

Feliks Nowowiejski was a multi-talented artist: he was active as a composer, virtuoso organ player, choir and symphonic conductor, and a teacher. His impressive oeuvre includes a wide variety of genres and forms of instrumental, vocal, and vocal-instrumental music. His rich and versatile output was met with wide appreciation from the public, as well as some music critics. Sadly, it was largely forgotten after the War.

My current work is based on the assumption that employing the fullest set of source materials to date in supporting the claims made in this thesis, will contribute to the creation of a sound biography of the composer, devoid of any myths and falsehoods. Thus, a detailed analysis of sources should allow for the verification of the existing knowledge of the composer's life and work.

This monograph is divided into two parts. The first constitutes a biography of Feliks Nowowiejski, and its narrative follows a chronological order in reconstructing the main events from the composer's life. Some minor exceptions from this rule concern the presentation of various groups and environments where he lived and worked. Particular chapters are devoted to specific stages in the composer's life. Chapter I describes his childhood and family, his teenage years and studies, up to the time of his first successes in composing – the time in which his personality and character were formed. Chapter II begins with Nowowiejski's appointment as the Chair of the Kraków Music Society (1909-1914), and continues through the years spent in Berlin until the end of World War I. The time spent abroad inspired his

decision to return to the newly formed Poland – a topic explored in Chapter III, which describes the events related to the Warmia-Masuria referendum and Nowowiejski's involvement in the disputes regarding the borders of the newly formed Polish state. In the later part, I focus on a number of diverse activities undertaken by the composer after his move to Poznań. There, in the capital of Wielkopolska, he found an atmosphere conducive to the development of his various musical talents, and an environment which helped him stabilise his personal life and establish his place in Poland. Here, I consider a wide variety of the composer's public activities but focus mainly on those events which had the greatest influence on his life and were most likely to have affected his decisions. I then separately discuss Nowowiejski's collaborations with artists living in other parts of Poland. The chapter ends with a description of the German occupation period, the composer's illness and his death in early 1946.

The Second Part of the dissertation, entitled *Feliks Nowowiejski's composition folder – sources*, focuses on Nowowiejski's oeuvre. While the chapters of Part I were arranged chronologically, Part II is arranged thematically. The details of its arrangement are spelled out in the *Introduction* which precedes the presentation of the musical notation.

The thesis is summed up in the *Conclusion* which details the result of my present enquiry alongside a list of selected facts and claims I verified or was able to reconstruct in more detail. This thesis is completed by a *Bibliography* and an *Anex* where I present the *Feliks Nowowiejski's Life and Work Calendar*.